

Meer ruimte in het luchtruim en minder hinder op de grond

Voorkeursbeslissing Luchtruimherziening

De Rijksoverheid werkt aan een integrale herziening van het Nederlandse luchtruim. Dat is nodig, want het luchtruim wordt steeds intensiever gebruikt. Met deze herziening is het luchtruim klaar voor de toekomstige uitdagingen op het gebied van efficiëntie, duurzaamheid en capaciteit.

De Voorkeursbeslissing legt de toekomstige indeling en het gebruik van het Nederlandse luchtruim vast: wie mag waar en wanneer vliegen (de hoofdstructuur van het luchtruim) én hoe het luchtruim wordt gebruikt (de operationele afhandeling). In 2017 nam de Tweede Kamer een motie aan, waarin het kabinet werd opgeroepen om zo snel mogelijk een luchtruimherindeling uit te voeren. De integrale herziening van het luchtruim werd vervolgens opgenomen in het Regeerakkoord 2017-2021. Met de Voorkeursbeslissing geeft het Kabinet invulling aan de afspraken in dat Regeerakkoord.

Doelen

De Voorkeursbeslissing richt zich op drie samenhangende en gelijkwaardige doelen:

- Het eerste doel betreft een efficiënter gebruik en beheer van het luchtruim ten behoeve van alle luchtruimgebruikers.
- Het tweede doel betreft de verduurzaming van het luchtruim, zodat de impact van vliegroutes op de omgeving wordt beperkt. Het betreft met name de geluidshinder en de emissies op gebied van CO₂, (ultra)fijnstof en stikstof.

- Het derde doel betreft de verruiming van de civiele capaciteit en militaire missie-effectiviteit. De civiele capaciteit is nodig met het oog op de toekomstige ontwikkeling van de burgerluchtvaart en om ruimte te creëren voor een meer duurzame afhandeling van het luchtverkeer. De militaire missie-effectiviteit is onder andere nodig vanwege de komst van de F-35 en om te kunnen voldoen aan de grondwettelijke taken van Defensie.

Resultaten

De luchtruimherziening zoals vastgelegd in de Voorkeursbeslissing levert de volgende resultaten op:

- 2023-2027: Herziening van de hoofdstructuur van het Nederlandse luchtruim, waaronder:
 - Herinrichting van het (zuid)oostelijke deel van het Nederlandse luchtruim. Opheffing van een militair oefengebied in het zuiden biedt de ruimte om de luchthavens van Schiphol, Rotterdam-Den Haag en (in de toekomst) Lelystad beter bereikbaar te maken met directe, kortere routes. Dat beperkt de CO₂-uitstoot.
 - Herinrichting van het naderingsgebied voor Schiphol, zodat vliegtuigen op vaste routes continu kunnen klimmen en dalen. Daardoor kunnen ze luchthavens hoger aanvliegen en zijn ze ook eerder op grotere hoogte wanneer ze vertrekken. Dat vermindert de geluidshinder op de grond.
 - Uitbreiding van het bestaande militaire oefengebied in het

noorden van Nederland, een gedeeltelijke compensatie voor de oefenruimte die in het zuiden wordt opgeheven, onder andere om goed met de nieuwe generatie vliegtuigen zoals de F-35 te kunnen oefenen. Het streven is om dit oefengebied onderdeel te maken van een grensoverschrijdend oefengebied met Duitsland. Daarnaast omvorming van het bestaande militaire oefengebied in Oost-Nederland tot een oefengebied van 55 bij 55 kilometer voor kleinschalige militaire oefeningen.

- 2023-2035: Stapsgewijze vernieuwing van de operationele afhandeling van het luchtverkeer. Twee belangrijke bouwstenen daarvan zijn het zoveel mogelijk continue klimmen en dalen, en het vliegen volgens vaste en kortere routes. Daarmee kan de CO₂-uitstoot en geluidhinder op de grond worden beperkt.

Fasen

Het programma Luchtruimherziening is ingedeeld in verschillende fasen. Iedere fase wordt afgesloten met een beslissing door de twee verantwoordelijke bewindspersonen: de minister van Infrastructuur en Waterstaat en de staatssecretaris van Defensie.

1. Onderzoekfase (2018 – april 2019)

In de Onderzoekfase zijn verschillende participatieactiviteiten uitgevoerd. Er hebben onder andere regionale en landelijke themabijeenkomsten plaatsgevonden. Daarnaast is het programma via internetconsultatie en focusgroepen in gesprek gegaan met stakeholders over de toekomst van luchtvaart en de wijze waarop stakeholders betrokken willen worden. De onderzoeksfase is afgerond met de publicatie van de Startbeslissing op 18 april 2019.

2. Verkenningfase (april 2019 – medio 2021)

In de Verkenningfase zijn de oplossingsrichtingen (alternatieven) verkend en teruggebracht tot één Voorkeursalternatief. De verschillende stakeholdergroepen (bestuurlijk, maatschappelijk en gebruikers) zijn hierbij betrokken geweest. Het Voorkeursalternatief wordt vastgelegd in de Voorkeursbeslissing.

Een Plan-MER (milieueffectrapportage) onderbouwt de Voorkeursbeslissing. Op de ontwerp-Voorkeursbeslissing en de plan-MER kan iedereen reageren met een zienswijze (begin 2021). Na verwerking van de zienswijzen wordt een Nota van Antwoord opgesteld, waarna het Kabinet de Voorkeursbeslissing definitief vaststelt.

3. Planuitwerkingsfase (medio 2021 – 2023)

In deze fase werkt het programma Luchtruimherziening het Voorkeursalternatief verder uit. Ook dit gebeurt met actieve betrokkenheid van de verschillende stakeholdergroepen (bestuurlijk, maatschappelijk en gebruikers). In deze fase worden de (milieu)effecten op deelprojectniveau zo concreet mogelijk in kaart gebracht. De planuitwerking wordt naar verwachting in 2023 afgerond met een Programmabeslissing.

4. Uitvoeringsfase (vanaf 2023)

In de Uitvoeringsfase vindt de daadwerkelijke implementatie van het Voorkeursalternatief plaats. Tussentijdse verbeteringen worden zo mogelijk al eerder ingevoerd.

Betrokkenheid omgeving

Het programma voert regelmatig overleg met de provincies (ambtelijk en bestuurlijk) en spreekt met de omgeving van alle luchthavens via de Commissie Regionaal Overleg (CRO) en de openbare Commissie Overleg & Voorlichting Milieu (COVM). Ook is er periodiek overleg met de Nederlandse Vereniging van Luchthavens (NVL).

De provinciale kerngroepen (met onder andere de gedeputeerde en wethouders van betrokken gemeenten, bewoners en maatschappelijke organisaties) adviseren het ministerie van IenW over de participatieaanpak van luchtvaartprojecten, waaronder de luchtruimherziening.

Ook heeft het programma verschillende periodieke overleggen met vertegenwoordigers van luchtruimgebruikers (o.a. General Aviation, drones, luchtvaartmaatschappijen).

Tijdens de landelijke stakeholderdagen komen lucht-ruimgebruikers, bestuurders en maatschappelijke organisaties samen om geïnformeerd te worden over de ontwikkelingen in het programma Luchtruimherziening en om input te leveren.

Programma luchtruimherziening

In het programma Luchtruimherziening werken vijf organisaties aan een nieuwe inrichting van het Nederlandse luchtruim: Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW), Ministerie van Defensie, Luchtverkeersleiding Nederland, Maastricht Upper Area Control Center en Koninklijke Luchtmacht. De minister van IenW en de staatssecretaris van Defensie zijn als bewindspersonen eindverantwoordelijk.

Voor meer informatie over het programma kunt u terecht op www.luchtvaartindetoekomst.nl

Dit is een uitgave van het

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Postbus 20901 | 2500 EX Den Haag
www.rijksoverheid.nl/ienw

Januari 2021